

## ՈՐ ԷՆՆ ԱՍՏՈՒԱԾ

---

Ցանկայ հոգիս թողուլ զկապանս իւր ի բաց .  
Լքեալ ըզլուծ մահկանացուացըս կարեաց ,  
Եւ զգայութեամբք յածեալ յաշխարհ մարմնական  
Թեթեւ սլանամ հոգեղինացն ի կայան .  
Անդ ընդ ոտիւք կոխեալ զհանուրս ըզգալի  
Ճախրեմ ազատ հնարաւորացն ի վայրի .  
Նեղ է հոգւոյս լայնատարած իւր զընդան ,  
Անծայրածիր ես ինձ խընդրեմ օթեան :

Զերդ կաթ մի ջուր ընդ Ովկիան վայրահոս ,  
Կան միտքս ի ծոց անբաւելոյն խորասոյզ .  
Եւ անդ իշխան ձիգ յաւիտեանց և վայրաց  
Չափեն ըզժամս եւ զանպարոյր մեծ տարած .  
Ընդ եղականս յածեալ մերձին անդր յանդոյ ,  
Առնուլ ի միտ զանհաս բնութիւնն Աստուծոյ :  
Այլ թէ զոր զգամս ի նկար հանել բուռն հարկց ,  
Անբաւականք ինձ պակասեն ձայնք խօսից :  
Կարծեալ հոգւոյս իմ բարբառել , շուրթն ի յոյզ  
Զօգըս կոծէ , ըստուեր մըտաց խորհրդոյս :

Ետ Տէր մըտաց երկեակ բարբառ այլազան .  
Մին ընդ այերս յօդաւորեալ թըռչի ձայն ,  
Բարբառ հեշտին , իմանալի մահացուաց ,  
Եւ բաւական պանդըխտելոցս աստ կարեաց .  
Եւ ըստ յողդողդ մահկանացուաց պայմանի ,  
Ընդ գաւառաց և կամ դարուց փոփոխի .  
Միւսն յարակայ , վըսեմ , անբաւ և հանուր ,  
Մըտաւորաց բոլոր բարբառ է բնատուր .  
Ոչ իբր ըզձայն ցընդեալ ընդ օդս ի ծաւալ ,  
Այլ կենդանի բան ի սըրտին իմացեալ :  
Հոգւով լըսել , պարզել , խօսել գոյ հընար .  
Որոյ ազգմամբ շարժեալ կիզումք բոցավառ .

Անդուստ հոգւոյն կըրից թարգմանք շանթեռանդ ,  
Պարզին հառաչք , տապ բորբոքման եւ ջերմ խանդ .  
Երկնապարգեւ սա մաղթանայ է բարբառ ,  
Զոր սէր միայն իմանայ աստ ի խոնարհ :

Ընդ ջինջ կայանս ուր ես ճախրել ըղձանամ ,  
Աշխոյժ մըտաց զայն ինձ պարզէ յանդիման .  
Նա ինձ լոկ լոյս՝ մըշտագիշեր յայս խաւար ,  
Լաւ քան ըզբան բացեալ հանդէպ ինձ զաշխարհ :  
Ե՛կ , առաջնորդս իմ քեզ լիցի գործակից ,  
Հապա սլացիր ի թեւս նորին ի հրալից :  
Ըստուերք երկրի բառնին յաչացըս մերոց .  
Անհետ լինին արդ ժամանակ եւ միջոց .  
Եւ յարատեւ իրականին ի կարգի ,  
Կամք աւասիկ ճըշմարտութեանն առաջի :

— Ասողըդ հանուր , անառաւօտ , անգիշեր ,  
Է ինքն Աստուած , ամենամեծ , ինքնատէր :  
Նա է որ էն , բընաւք ի նմա , տիեզերք , ժամք ,  
Են պարզ տարերք անեզրափակն էութեան .  
Թարկ իւր՝ անվայր , յաւերժութիւն՝ ամբ կենաց .  
Նըկատ իւր՝ տիւ , ու աշխարհ պատկեր իւր դիմաց .  
Տիեզերք ողջոյն ընդ հովանեաւ կան աջոյն .  
Եւ էութիւնն անհատահոս ի ծոցոյն ,  
Որպէս աղբիւր բըխեալ յանհուն ականէն ,  
Վազեալ ի բաց , յանգի՝ ուր բնաւք նոր ծագեն :

Գործն անթերի , անեղական իբր ըզնա ,  
Ստեղծող ձեռինն ընդ գալն ի լոյս օրհնիս տայ .  
Լնու նա զանբաւն առ մէն շընչոյն տուրեւառ .  
Կամել նորին՝ է գործ , եւ կեանք՝ հաստելն յար :  
Բնաւից աղբիւր , տէր եւ իշխան բոլորին .  
Կամք իւր անճառ՝ անհաս օրէնք են նըմին :  
Սակայն եւ այն անշամանդաղ , գերազօր ,  
Արդար է զոյգ ըզգօն , ուղիղ եւ հըզօր :  
Բնաւ մարթեղեաց տիրապետէ ըստ հաճոյն ,  
Աշտիճանաւ վերաբերեալ յինք զանգոյն :  
Անհատապէս նա պարգեւէ անըսպառ  
Ըզմիտս , ըզսէր , ըզգեղ , զարբունս եւ ըզկար .

Եւ զարդարեալ զոչինչն ի տուրս իւր անդին ,  
Հաստէ աստուածս անդուստ յէից հուսկ վերջին :  
Սակայն սոքա , ծընունդք աջոյն զօրութեան ,  
Զառ ի միմեանց չափեն խըտիրն անսահման  
Զըգեալք ի բնուստ առ ըստեղծողն հաստիչ էն ,  
Ի կէտ բնաւից , ի բաւականն ինքնօրէն :  
Ահա Աստուած զոր բնաւ պաշտէ մըտաւոր ,  
Աբրահամուն Տէր , յոր խոկայր Պիւթագոր ,  
Ազդէր Սոկրատ , Պլատոն գիտէր ընդ աղօտ ,  
Աստուած՝ առ բանն համագոյիւք լեալ ծանօթ .  
Յոյս արդարոյն ուակընկալիք թըշուառի ,  
Եւ զոր Յիսուս հուսկ եկն յայտնել աշխարհի :  
Զէ սա աստուածն այն գործ ձեռաց մարդկայնոց  
Վարդապետեալ ի պատրողաց ու ի սըտոց ,  
Եւ խաթարեալ ի կեղծ քըրմացըն ձեռաց ,  
Զոր պաշտէին հարք մեր ահիւ՝ դիւրանսաց .  
Մի է միայն , արդար , առատ բարեսէր .  
Գործք իւր՝ յերկրի են յայտ , անունն՝ ընդ եթեր :

Ո՛հ , որ ծանեաւ , եւ կամ պաշտէ իսկ ըզնա ,  
Որ մինչ նեղեալ ի մարդկանէ լըքեալ կայ ,  
Միայն ի սուրբ նըշոյլ ջահից գիշերի  
Ի սըրբութիւնս ընդ հաւատոց վերբերի .  
Եւ անդ սիրով եւ գոհութեամբ ոգեսպառ ,  
Հանդէպ նորին ծըխեալ ծախի բոցավառ ,  
Այլ առ թըռիչս առ նա ելից՝ միտքս անզօր  
Հարկին վերուստ առնուլ ըզկար եւ ըզզօր .  
Պարտ է սըննալ յերկինս ի թեւս բոցացայտ ,  
Եւ թեւք հոգւոյն են սէր եւ իղձ խանդակաթ :  
Ա՛հ , եւ ընդէր չեղէ յաւուրսն՝ յոր մարդիկ  
Դեռ իսկ նորին ընդ ձեռն ելեալ նորափթիթք ,  
Աւուրբք յԱստուած մօտք , մօտագոյնք սուրբ հոգւով ,  
Գնային հանդէպ , սերտ խօսակիցք լինելով :  
Զի ոչ տեսի զաշխարհ յարեւ իւր նախկին .  
Զըլուայ զմարդոյն ձայն ի զարթոյցն առաջին :  
Բնաւ անդ առ նա ըզքէն ճառէր , եւ դու նմա .  
Տիեզերս ըզքոյ յայտնէր ըզշուք գերակայ .  
Ելեալ բնութիւն առ ի ձեռաց Արարչին ,  
Զարարողին գոչէր զանուն գըլխովին ,

Որ յապա դարս յաւուրց զանխուլ ժանգահար ,  
Յարարս քոյին փայլէր կըրկին լուսավառ .  
Մարդն ի յանցեալն առ քեզ միայն դընէր դէմ .  
Զհայր իւր կարդայր . դու ասէիր . ես իսկ եմ :

Իբր ըզտըղայ զնա վարժեցեր ընդ երկար ,  
Եւ զձեռանէն ձըգեալ տանել հաճեցար :  
Քանիցս ի փառսդ ըզքեզ ցուցեր դու նըմին ,  
Ի Սենարայ ձորս , ի կաղնիս Մամբրէին ,  
Ի Քորեբայ թուփս , ի կատար վեհապանծ ,  
Ուր ետ Մովսէս Հրէից օրէնս գերազանց .  
Աղգն Յակովբայ , անդրանկածնունդ մարդկութեան ,  
Զամս քառասուն ի քէն էառ զմանանայն :  
Խրատեալ ըզնա ի քո պատգամս կենդանիս ,  
Բարբառէիր յըպանչելիսդ ական յայանիս .  
Ի մոռանալն ըզքեզ՝ հրեշտակք վայրիջեալք ,  
Նորողէին անդրէն ըզքոյդ յիշատակ :  
Այլ հուսկ զերդ վտակ ըստ ական աղբիւր իւր ի տար ,  
Զինջն յիշատակ եղծաւ յընթացսն խանգար .  
Զպայծառ շողիւք հնացեալ աստեղ միգամած՝  
Խաւարն ամաց արկ ետ ընդ ետ ըստուերած :  
Դու լըռեցեր . մոռացութիւն , աջ դարուց ,  
Զարձանագրեալն եբարձ զանունդ ի գործոց .  
Դար ըզդարիւ հաւատք շիջան դալկահար .  
Մարդն ի յերկբայս եկաց ընդ քեզ ու՛նդ աշխարհ :

Այո , ո՛վ Տէր , հնացեալ աշխարհս առ քո փառս ,  
Կորոյս զանունդ , ըզհետս եւ գքոյ յիշատակս .  
Որոյ ի դիւտ հարկ է անդրէն յիւրն յընթաց՝  
Ալեայ յալիս վերադառնալ յուխ տարեաց :  
Բնութիւն , երկին , ըզձեզ դիտէ ական ընդ վայր .  
Անտես էին՝ կայ մարդ յակճիւս յիւր տաճար .  
Յամայս երկնից հայի դէտակն ի նանիր  
Ընդ մեծապահչ ընթացս արփից բիւրուց ցիր .  
Կայ նա անդէտ համայնավար այն ձեռին .  
Եւ հրաշակերտք ըպանչելեացն եղծանին :  
Տացեն վաղիւ՝ որպէս յերէկն՝ ըզնոյն փայլ .  
Ո՞ դիտէ ո՛ւստ պերճն ըսկըսաւ նոցուն քայլ :

Կամ թէ լամբարդ այդ կենսատու բոցալոյս ,  
Նախ ինչ նըւագ ընդ ծիր ծագեաց մեր դընտոյս :  
Հարք մեր չտեսին զնախկին շողշող իւր շըրջան .  
Ձի առաջին չիք օր՝ աւուրց մըշտընջեան :  
Յաշխարհն աննիւթ զո՛ւր տեսչութեամբ քով ըզբեզ  
ի մեծամեծ յեղափոխմունս ցուցանես .  
Եւ յըզօսանսդ անդ պետութիւնք մարդկեղէն  
Ընդ վայր յածեալ՝ ձեռաց ի ձեռս անցանեն .  
Աչք մեր սովորք ազգ ազգ նորուն փոփոխմանց ,  
Ընտելացան ընդ միապէս շուք փառաց :  
Քանիս տեսին դարք ըզբախտի դէմս հանգոյն .  
Տեսին եղծաւ . եւ մարդ նիրհէ ծանրաբուն :

Ձարթո՛ւ զմեզ օն . ձայն տուր , փոխեա զաշխարհ , Տէր .  
Լուիցէ ոչէն ըզբո բարբառ կենսաբեր .  
Մինչեւ ցերբ լուռ կաս , արի՛ , ժամ պատեհ է .  
Նոր տիեզերս հան յանդընդոցս այս վըհէ .  
Աչքս ի թըմբիր՝ նորոց տեսլեանց են կարօտ ,  
Եւ նորագործ ըզբանչեւաց՝ միտքս յողդողդ :  
Փոխեա զերկնից ըզկարգ , ըզլուռ անբարբառ .  
Յաչս առկայծեալս նոր ծագեսցես արեւ վառ .  
Քանդեա զպալատդ այդ հին , փառաց քոց անճահ .  
Եկ ցոյց ըզբեզ , եւ հաւատալ բունն արա :  
Սակայն գուցէ մինչ չեւ ընդ վայրս ամայի՝  
Կասեալ արիւոյն տալոյ ըզլոյսն աշխարհի ,  
Իմանալի արեգական փայլ առկայծ  
Բարձցէ տակաւ զիւր ըզնըշլոյս ի մըտաց .  
Եւ տիւ՝ յոր ջահդ այդ մեծ անկցի գլոր տապալ՝  
Ընկուզեսցէ ըզբնաւս յաւէժ ի մութ մռայլ :  
Անդ մանրեսցես դու զանպիտանդ արարած .  
Աւերք շանթիցն յար կըրկնեսցեն յամս ամաց .  
« Ես եմ միայն . ոչ այլ ոք կեայ յինէն զատ .  
Կորոյս ըզկեանս մարդ՝ կորուսեալ ըզհաւատ » :

ԹԱՐԴՄ. Հ. ՍԱՄ. ԿԱՅՍԵՐԵԱՆ

ԼԱՄԱՐԴԻՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ